Note: The Profession of Restoration, Past, Present, and Future

Behnoud Goharbin

1. PhD candidate Conservation and Restoration of Cultural Property, Faculty of Conservation and Restoration, Art University of Isfahan.

Abstract

Restoration has evolved from humanity's need to repair and reconstruct the objects and structures around them, and it has played various roles throughout history. What we recognize today as the practice and term of scientific restoration in Iran dates back approximately 52 years ago. This was when the first scientific laboratory for restoration was established at the Museum of Ancient Iran, and a few years later, in 1977, experts and professors from the National Organization for Conservation of Antiquities, in collaboration with Farabi University, founded the field of historical artifacts restoration in Isfahan. The first graduates and specialists in restoration were employed by governmental institutions and gradually, the profession became recognized among the cultural and artistic community. However, there was still a long way to go before scientific restoration would be fully accepted as a profession in society. After the Islamic Revolution, along with an expansion of university programs and various branches of restoration studies, there was a marked increase in graduates entering this field. While this created job opportunities within cultural heritage for some individuals. Over time due to various reasons, the cultural heritage sector could not absorb all graduates. As a result, since the late 1990s, unemployment rates within the field of restoration have significantly risen. This article reflects on past experiences within this profession based on numerous accounts from individuals working in related fields of restoration. The aim is to highlight both challenges and opportunities regarding career prospects for restorers working with historical artifacts and objects both now and into the future.

Keywords: Restoration profession, Conservation, Restoration, Architectural Ornamentation, Scientific Restoration.

Knowledge of Conservation and Restoration

Vol. 3(4) No.6
March 2021

https://kcr.richt.ir

Pages: 91 to 97

Corresponding Author

Behnoud Goharbin

PhD candidate Conservation and Restoration of Cultural Property, Faculty of Conservation and Restoration, Art University of Isfahan.

Email

behnood.goharbin@gmail.com

Copyright © 2020,Knowledge of Conservation and Restoration. This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-noncommercial 4.0. International License which permits copy and redistribute the material just in noncommercial usages, provided the original work is properly cited.

یادداشت: حرفه مرمت، گذشته، حال و آینده

بهنود گوهربین

دانشجوی دوره دکتری مرمت اشیاء تاریخی–فرهنگی، دانشگاه هنر اصفهان.

چکیده

مفهوم مرمت از زمان نیاز بشر به بازیابی کارایی اشیاء مورد استفاده در زندگی روزمره و نیز تعمیر و بازسازی بناهای پیرامون خود، شکل گرفت. به‌تدریج با گسترش دانش بشری، شکل گرفتن درک تاریخی و اهمیت یافتن حفظ ارزش‌های فرهنگی و تاریخی، این نیاز ساختارمند شده و به تدریج به‌سوی انجام اقداماتی با رویکرد تاریخی، هنری، فلسفی و علمی گسترش پیدا کرد. کشور ما ایران هم به‌واسطه غنای فرهنگی و تاریخی و نیز تعدد آثار و معماری‌های ارزشمند خود، در این جریان طی طریق کرده و به آنچه امروز از مرمت می‌شناسیم دست یافته است. آنچه ما امروز از واژه مرمت در ایران می‌شناسیم، رویکردی علمی به حفاظت مادی و معنوی، معرفی و بازیابی ارزش‌های تاریخی–فرهنگی یک اثر یا بنای تاریخی است که سرآغاز شکل‌گیری آن به حدود ۵۲ سال پیش بازمی‌گردد؛ زمانی که اولین آزمایشگاه علمی مرمت در موزه ایران باستان شکل گرفت. این فعالیت، در سال ۱۳۵۶ به‌وسیله افراد فعال در سازمان ملی حفاظت از آثار باستانی و در کنار فعالین این حوزه در خارج از ایران رشد و گسترش پیدا کرد تا در نهایت با همکاری دانشگاه فارابی به‌عنوان یک رشته دانشگاهی تحت عنوان «حفاظت و مرمت آثار تاریخی–فرهنگی» در شهر اصفهان بنیان نهاده شد. این رشته با افزایش تعداد علاقه‌مندان به آثار تاریخی و بازگشت ایرانیانی که در خارج از کشور آموزش دیده بودند، گسترش یافته و هر روز بر تعداد فارغ‌التحصیلان آن افزوده شد؛ اما اینکه این افراد چگونه فعالیت‌های خود را در چارچوب اجتماعی و اقتصادی دنبال کردند و آن را از شکل یک رشته دانشگاهی به حرفه‌ای کاربردی تبدیل کردند، موضوعی است که در این یادداشت به آن پرداخته شده است.

واژگان کلیدی: حرفه مرمت، حفاظت، مرمت، آرایه‌های معماری، مرمت علمی.

فصلنامه دانش حفاظت و مرمت

سال سوم، شماره ۴
شماره پیاپی ۶، زمستان ۱۳۹۹

https://kcr.richt.ir

صفحات: ۹۱ تا ۹۷

نویسنده مسئول

بهنود گوهربین

دانشجوی دوره دکتری مرمت اشیاء تاریخی–فرهنگی، دانشگاه هنر اصفهان.

رایانامه

behnood.goharbin@gmail.com

مقاله منتخب سیزدهمین همایش دو سالانه حفاظت و مرمت اشیاء تاریخی – فرهنگی و آرایه های معماری.

دسترسی به این مقاله برای همگان آزاد است. هرگونه استفاده غیرتجاری از آن در صورت ارجاع مناسب، مجاز شناخته می‌شود.

مقدمه

افـرادی کـه در رشـته‌های دانشـگاهی تحصیـل می‌کننـد، در زمینـه‌ای خـاص متخصـص می‌شـوند. یـکی از ایـن رشـته‌های دانشـگاهی کـه بـا عبـارت حفاظـت و مرمـت اشیـاء تاریـخی- فرهنـگی شـناخته می‌شـود، افـرادی را در زمینـه حفاظـت و مرمـت آثـار مختلـف همچـون کاغـذ، فلـز، سـفال، شیشـه، پارچـه، آرایه‌هـای معمـاری و غیـره به‌عنـوان متخصـص تربیـت می‌کنـد. امـا اینکـه بـازار کار ایـن متخصصـان کجاسـت، طبیعتـاً مـوزه و ادارات میـراث فرهنـگی را بـه ذهـن متبـادر می‌سـازد. درسـت اسـت، بـا مـروری بـر تاریخچـه حرفه‌منـد شـدن و بلـوغ اجتمـاعی ایـن رشـته می‌بینیـم کـه اولیـن گـروه از فارغ‌التحـصیلان ایـن رشـته، بلافاصلـه بعـد از اتمـام دوران تحصیـل، جـذب سـازمان مـلی حفاظـت شـدند و یـا در آزمایشـگاه و کارگاه حفاظـت و مرمـتی کـه در مـوزه مـلی ایـران راه‌انـدازی شـده بـود، مشـغول بـه کار شـدند (شـکل ۱). گـروه دوم از فارغ‌التحـصیلان نیـز بـا شـروع جـذب دانشـجویان مقطـع کارشـناسی از طـرف دانشـکده پردیـس اصفهـان بـه عنـوان مـدرس بـرای آمـوزش دانشـجویان بـه خدمـت گرفتـه شـدند. در دهـه هفتـاد و بعـد از دوران سـازندگی بـا شـکل‌گیری پایگاه‌هـای پژوهـشی مـلی همچـون تخت‌جمشیـد، چغازنبیـل، میـدان نقش‌جهـان و غیـره، حرفـه مرمـت بیـش از پیـش شـکوفا و جایـگاه آن در میـان علـوم مختلـف شـناخته شـد و بـه ایـن ترتیـب بسـتر فعالیت‌هـای حرفـه‌ایی بـرای متخصصـان ایـن رشـته گسـترده‌تر شـد.

در ایـن پایگاه‌هـا تـا نیمـه‌ی دهـه ۹۰ کـه به‌عنـوان پایگاه‌هـای مـلی شـناخته و مدیریـت می‌شـدند، اقدامـات خـوبی صـورت گرفـت، بـا سـپردن مسـئولیت بـرخی از ایـن پایگاه‌هـا بـه مراکـز اسـتانی، به‌دلایـل مختلـف از جملـه مشـکلات مدیریـتی و مـالی، فعالیت‌هـای حفاظـت و مرمـت در آن‌هـا کنـد یـا متوقـف شـد؛ امـا در بـرخی دیگـر از مراکـز، ایـن تغییـر سـبب شـد تـا کارگاه‌هـا و آزمایشـگاه‌هایی اگرچـه بـا امکانـات محـدود، شـکل بگیرنـد و گروه‌هـای مختلـف از حفاظتگـران بـومی بـه‌کار گرفتـه شـوند (شـکل ۳). بـا ایـن پیشینـه مختصـر از ورود متخصصـان حفاظـت و مرمـت بـه بـازار کار تخصـصی و با شـرحی بـر توانمندی‌هـای حرفـه‌ایی آموزش‌دیـدگان ایـن رشـته در مقاطـع مختلـف، تلاش می‌شـود مسیـر انتخـاب ایـن رشـته بـرای علاقمنـدان بـه تحصیـل و کار در ایـن حـوزه تخصـصی ترسیـم و تبییـن شـود.

شکل ۱. فضا و امکانات آزمایشگاه مرمت موزه ملی (آرشیو عکس موزه ملی).

شکل ۳. آزمایشگاه قلعه فلک الافلاک (نظارتی زاده،۱۳۹۰).

توانمندی‌های حرفه‌ای متخصصان حفاظت و مرمت

حفاظتگـران- مرمت‌گـران آثـار تاریـخی، بـا آمـوزش دیـدن در زمینـه زیرمجموعـه‌ای از علـوم سـخت (هندسـه، شیـمی، زمین‌شـناسی، فیزیـک و غیـره)، علـوم نـرم (تاریخ، مردم‌شـناسی، فلسـفه، علـوم اجتمـاعی و غیـره) و کسـب مهـارت و دسـت‌ورزی مرتبـط بـا انـواع آثـار تاریـخی، در سـه حـوزه اصـلی آسیب‌شـناسی، فن‌شـناسی و ارائـه طـرح درمـان بـرای اشیـاء تاریـخی بـا جنسیت‌هـای مختلـف متخصـص می‌شـوند. آنهـا بعـد از طی ایـن دوره، بـا شیـمی مـواد و مصالـح اشیـاء و روش‌هـای شـناخت آنها آشـنا شـده، روش‌هـای طرح‌بـرداری از آثـار، پایـش شـرایط محیـطی، انـواع روش‌هـای خلـق آثـار فرهنـگی- هنـری، فلسـفه تولیـد و نگهداشـت آنهـا و به‌طـور کلی اصـول و مبـانی علـمی و اخلاقی حفاظـت از آثـار تاریـخی- فرهنگی آشـنا می‌شـوند. ایـن متخصصـان امـروزه بـرخلاف گذشـته کـه مراکـز محـدودی بـرای فعالیـت آنهـا وجـود داشـت، می‌تواننـد در مراکـز و زمینه‌هـای مختلـفی بنـا بـه تـوان علـمی، اجـرایی، اخلاق و شـخصیت حرفـه‌ای و علاقـه خـود فعالیـت کننـد.

در اینجـا مراکـز و زمینه‌هـایی کـه ایـن افـراد می‌تواننـد در آن فعالیـت کننـد، در سـه دسـته کلی بخـش دولـتی، بخـش خصـوصی و فعالیت‌هـای فردمحـور، طبقه‌بنـدی و معـرفی شـده‌اند.

بخش دولتی

وزارت میـراث فرهنگی، گردشـگری و صنایع‌دسـتی: ایـن نهـاد متـولی اصـلی حفـظ و مرمـت آثـار تاریـخی در کشـور اسـت و بیشـترین فعالیـت حفاظـت و مرمـت آثـار تاریـخی تحـت نظـارت آن انجـام می‌شـود. ایـن فعالیت‌هـا شـامل فعالیت‌هـای اجـرایی و پژوهـشی در آزمایشـگاه‌های مرمـت محـلی، اسـتانی و موزه‌هـا به‌صـورت تمام‌وقـت یـا پاره‌وقـت (قـراردادی و پـروژه‌ای) دنبـال می‌شـوند.

ایـن وزارتخانـه علاوه بـر بودجه‌هـایی کـه بـرای هدایـت فعالیت‌هـای درون‌سـازمانی (هزینـه طرح‌هـای پژوهـشی و اجـرایی کـه توسـط کارشناسـانش در ادارات تابعـه انجـام می‌شـود) در نظـر می‌گیـرد، مبالـغی را هـم بـرای طرح‌هـای واگـذاری بـه بخـش خصـوصی لحـاظ می‌کنـد. ایـن مبالـغ بـرای طرح‌هـایی بـا اولویـت و شـرح وظایـف مشـخص، در سـامانه سـتاد ایـران به‌صـورت عمـومی اعلان می‌شـود و متخصصـان بـا می‌تواننـد بـا ارائـه رزومـه کاری و مـدرک تحصیـلی در سـطوح مختلـف، به‌صـورت شـخصی یـا شـرکت بخـش خصـوصی، ایـن طرح‌هـا را دریافـت کـرده و بـه انجـام برسـانند؛ امـا بایـد بـه ایـن نکتـه اشـاره کـرد کـه بودجه‌هـای اختصـاص داده شـده بـه هـر دوی ایـن بخش‌هـا در سـال‌های اخیـر بـا محدودیت‌هـای جـدی مواجـه شـده و همیـن امـر موجـب گردیـده کـه حفاظـت و مرمـت آثـار از اولویـت اقدامـات مرتبـط بـا آثـار تاریـخی خـارج شـود.

دانشـگاه‌ها و مراکـز آمـوزشی: ایـن رشـته در سـه دانشـگاه هنـر اصفهـان، دانشـگاه هنـر اسلامی تبریـز و دانشـگاه زابـل در مقطـع کارشـناسی و در چهـار دانشـگاه هنـر ایـران، هنـر اصفهـان و هنـر اسلامی تبریز و دانشـگاه آزاد واحـد تهـران مرکـز، در مقاطـع کارشـناسی ارشـد و دو دانشـگاه هنـر اصفهـان و هنـر ایـران در مقاطـع دکتـری تدریـس می‌شـود. طبیعتـاً بـرخی از مرمت‌گـران آموزش‌دیـده در داخـل و خـارج می‌تواننـد بـه عنـوان عضـو هیئت‌علـمی یـا حق‌التدریـسی در ایـن دانشـگاه‌ها مشـغول بـه کار تدریـس شـوند.

سـازمان اوقـاف و امـور خیریه: بسیـاری از بقـاع متبرکه تاریـخی و اماکـن مذهـبی در اختیـار ایـن نهـاد دولتی اسـت و مسـئولیت حفاظـت و نگهـداری از آنهـا را بـر عهـده دارد؛ بنابرایـن، تعـداد محـدودی از کارشناسـان ایـن رشـته نیـز می‌تواننـد در تعامـل بـا ایـن مراکـز و معـرفی توانمندی‌های خـود بـا ارائـه رزومـه علـمی و اجـرایی، بـه فعالیـت بپردازند. ایـن زمینـه فعالیـتی قطعـاً بـا تعامـل بیـن وزارت میـراث فرهنـگی و سـازمان اوقـاف می‌توانـد بـرای متخصصـان آثـار تاریـخی بـا سـهولت بیشـتری صـورت پذیـرد.

آسـتان قـدس رضـوی و مؤسسـات وابسـته: آسـتان قـدس رضـوی هـم بـه عنـوان یـکی دیگـر از مراکـزی شـناخته می‌شـود کـه مالکیـت بخـش عمـده‌ای از آثـار تاریـخی- فرهنـگی ارزشـمند را در اختیـار دارد. ایـن مجموعـه، یـکی از اولیـن مؤسسـاتی اسـت کـه کارگاه و آزمایشـگاه حفاظـت و مرمـت مجهـزی را بـرای نگهـداری

و مرمت آثار خود راه‌اندازی کرد. آستان قدس رضوی به‌دلیل منابع مالی خوبی که در اختیار دارد، از نیروهای متخصص و متبحر در زمینه حفاظت و مرمت آثار (به‌خصوص حفاظت و مرمت کتب و نسخ خطی) استقبال می کند.

مجلس شورای اسلامی: مجلس شورای اسلامی به عنوان یکی از غنی‌ترین مجموعه‌های نسخ و کتب خطی هم سبقه طولانی در راه‌اندازی کارگاه و آزمایشگاهی مجهز برای مرمت اسناد و نسخ خطی دارد و می‌تواند موقعیتی برای فعالیت متخصصین مرمت این گروه از آثار تاریخی باشد.

سازمان اسناد و کتابخانه‌ها: کلیه اسناد و کتب چاپ شده از گذشته تا حال، در آرشیو کابخانه‌ها و مراکز اسناد در سرتاسر کشور، نیازمند حفاظت و نگهداری و گاهاً مرمت هستند؛ بنابراین، داشتن کارگاه و آزمایشگاه مجهز برای مرمت کاغذ و کتاب برای تمامی این مراکز ضروری است؛ اما متأسفانه آن‌چنان‌که باید توانمندی‌های متخصصان حفاظت و مرمت شناخته نشده، در نتیجه از کمک‌ها و مشاوره‌هایی که می‌توانند از ما کارشناسان مرمت بگیرند، غافل مانده اند؛ اما این به معنای نادیده گرفته شدن توسط مرمتگران نیست و باید با تلاش و جدیت، پل ارتباطی مؤثری را ایجاد کنیم.

دستگاه‌های تابعه وزارت کشور: شهرداری‌ها به عنوان زیرمجموعه وزارت کشور، یکی دیگر از سازمان‌های هستند که متخصصان حفاظت و مرمت آثار تاریخی- فرهنگی را جذب می‌کنند؛ زیرا بخشی از بناها و مجسمه‌های تاریخی در سطح شهرها و پارک‌ها در اختیار این نهاد هستند و برای حفاظت از آنها نیاز به کمک ما متخصصین حفاظت و مرمت دارند. به‌جز این موارد، شهرداری‌ها موزه‌هایی نیز در سطح شهر دارند که دارای بخش مرمت هستند یا بایستی برای آنها بخش مرمت راه‌اندازی شود که ظرفیتی مضاعف جهت جذب متخصصان این رشته فراهم می‌کند.

سایر سازمان‌های دولتی: برخی دیگر از سازمان‌های دولتی و نهادهای ذیربط آنها نیز هستند که به دلیل در اختیار داشتن آثار تاریخی بی‌نظیر، نیازمند بهره‌گیری از دانش و توان اجرایی متخصصان حفاظت و مرمت هستند. به‌طور خلاصه برخی از این نهادها عبارت‌اند از بنیاد مستضعفان، وزارت امور خارجه، وزارت نفت، نیروهای مسلح، بانک‌ها و مؤسسات مالی، وزارت ارتباطات، وزارت علوم، وزارت صنعت، وزارت راه و شهرسازی و غیره. این نهادها یا دارای موزه هستند یا تعداد زیادی از آثار تاریخی- فرهنگی را در اختیار دارند. همچنین بسیاری از نهادهای دولتی و نیمه‌دولتی مالک بناهای تاریخی بوده که برخی از آنها مزین به آرایه‌های معماری با ارزشی هستند. ورود متخصصان مرمت به این نهادها همچون بسیاری دیگر از نهادهایی که مورد اشاره قرار گرفتند، نیاز به تعامل و مدیریت صحیح و ایجاد شناخت نسبت به توان و تخصص مرمتگران دارد.

بخش خصوصی

شرکت‌های مشاور: شرکت‌های خصوصی و نیمه‌خصوصی فعال در حوزه معماری، برای طرح مرمت و احیاء بناهای تاریخی دارای آرایه‌های معماری، نیازمند مشاوره کارشناسان مرمت هستند، زیرا طی دهه‌های اخیر توانایی مرمتگران آثار در حوزه‌های فن‌شناسی (مواد و مصالح و روش‌های ساخت آرایه‌های معماری) به‌طور چشمگیری افزایش یافته است. این قابلیت باعث شده که طرح‌های مرمتی از لحاظ علمی و عملی کیفیت بالاتری پیدا کنند.

شرکت‌های پیمانکاری: برخی از مرمتگران آثار بعد از پایان تحصیل در شرکت‌های پیمانکاری مشغول به کار می‌شوند. این شرکت‌ها که اغلب به مرمت بناهای تاریخی و فعالیت‌های معماری مشغول هستند، از توانایی مرمتگران آثار در مرمت آرایه‌های معماری استفاده می-کنند. سال‌هاست که جایگاه مرمتگران آثار در شرکت‌های پیمانکاری شناخته شده است. یک مرمتگر آثار می‌تواند در حفاظت و مرمت آرایه‌های معماری (نقاشی، کاشی، گچبری، سنگ، چوب)، مرمت اشیاء و مجسمه‌ها، ساخت ویترین برای موزه و نمایشگاه‌ها و غیره، به شرکت‌های پیمان کاری یاری رساند.

کارفرماهـای شـخص حقیـقی: میلیون‌هـا اثـر هنـری، تاریـخی، فرهنـگی و مجموعه‌هـای بـا ارزش در دسـت بخـش خصـوصی (مجموعـه‌داران و موزه‌هـای خصـوصی) اسـت کـه متأسـفانه سـازوکار و قوانیـن قابـل اتـکایی برای نظـارت بـر حفاظـت و مرمـت آنهـا وجـود نـدارد. ایـن اشیاء جـز در مـواردی، اغلـب توسـط مالکیـن آنهـا پنهـان شـده و بـه دلایـل مختلـف تمایـلی بـه نمایـش آنهـا وجـود نـدارد. حـتی زمـانی کـه شیء در معـرض آسیـب جـدی و تخریـب قـرار دارد هـم از مراجعـه بـه مرمتگـر خـودداری می‌کننـد، یـا به‌دلیـل عـدم اطلاع از رونـد خـوردگی و زوال آثـار در اختیارشـان، آنهـا را در شـرایط نامناسـب نگـه می‌دارنـد؛ بنابرایـن، وزارت میـراث فرهنـگی بایسـتی در ایـن راسـتا رویـه‌ایی اتخـاذ کنـد کـه هـم از تـوان نیروهـای مرمتگـر اسـتفاده شـود و هـم ایـن اشیـاء، بـا حفـظ حقـوق مالکیـن، ثبـت و شناسـایی شـوند و سـازوکار پایـش و درمـان آنهـا بـه سـهولت فراهـم گـردد.

مؤسسـات آمـوزشی خصـوصی: بخـشی از توانایی‌هـای مرمت‌گـران آمـوزش فنـونی اسـت کـه پـس از آموختـن در دوره تحصیـل در دانشـگاه، در آن مهـارت کسـب کرده‌انـد. فنـونی مرتبـط بـا خلـق آثـار هنـری کـه در دوره‌هـای تاریـخی مختلـف کاربـرد داشـته‌اند. ایـن فنـون کـه بیشـتر در ارتبـاط بـا آرایه‌هـای معمـاری هسـتند، می‌تواننـد بـه عنـوان یـک هنـر- فـن بـه علاقمنـدان آمـوزش داده شـوند. بـرخی از آموزشـگاه‌های خصـوصی شـرایطی را فراهـم کرده‌انـد کـه مرمتگـرانی کـه در ایـن زمینـه مهـارت و تجربـه کافی دارنـد، می‌تواننـد هنـر و فنـونی چـون آینـه‌کاری، گچ‌بـری، کاشی‌کاری، معـرق، نقـاشی بـه سـبک قاجـار یـا صفـوی، سـاخت ارسی‌هـا و گره‌چینی‌هـای چـوبی و غیـره را در ایـن مراکـز آمـوزش دهنـد.

اشتغال فرد محور

مهـارت آمـوزی در بازآفریـنی آرایه‌هـای معمـاری و آثـار فرهنـگی: همان‌گونـه کـه پیش‌تـر اشـاره شـد، مرمت‌گـران در دانشـگاه، مـواد و روش‌هـای سـاخت آثـار را به‌صـورت علـمی می‌آموزنـد. یـک مرمتگـر پـس از پایـان دوران تحصیـل، می‌توانـد بـا کمـک اسـتادکاران سـنتی مرتبـط بـا گرایـش تخصـصی خـود، بـا رویکـرد و دانـش تاریـخی مـواد و روش‌هـای سـاخت آثـار آشـنایی پیـدا کنـد و در نهایـت بـا توجـه بـه تـوان خـود، ایـن هنرهـا را بـه زنـدگی امـروز پیونـد بزنـد. به‌طـور مثـال می‌تواننـد از هنـر سـاخت و اجـرای سـنتی انـواع آرایه‌هـای معمـاری چـون مقرنـس، رسـمی‌بندی، مـطلا کاری، آجرتـرشی، انـواع کاشی‌کاری، نقاشی‌هـای تمپـرا، رنگ‌روغـن و آبرنـگ، لایه‌چینـی، تخمـه‌درآوری، کشـته‌بری، تنگ‌بـری و غیـره در آراسـتن خانه‌هـای امـروزی اسـتفاده کننـد. چنـد سـالی اسـت کـه اقبـال مـردم و معمـاران بـه آرایه‌هـای معمـاری ایـرانی و بـومی بیشـتر شـده و مرمتگـران می‌تواننـد از ایـن فرصـت جهـت گسـترش زمینه‌هـای فعالیـت بهـره ببرنـد. ایـن اتفـاق همچنیـن موجـب می‌شـود کـه دانـش بـومی کـه بخـشی از میـراث ناملمـوس مـا اسـت هـم حفظ شـود و فنـون و مهارت‌هـایی کـه در دسـت اسـتادکاران و در معـرض خطـر فرامـوشی هسـتند، زنـده نگه‌داشـته شـوند.

فعالیـت در حـوزه طـراحی آرایه‌هـای معمـاری: یـک مرمتگـر حـتی اگـر در سـاخت و اجـرای آرایـه معمـاری مهـارت کافی نداشـته باشـد، بـا توجـه بـه اندوخته تجربه‌هـای دیـداری از بناهـای مختلـف، مطالعـه شیوه‌هـا و مـواد مـورد اسـتفاده در اجـرای ایـن آثـار، همچنیـن وجـه هنـری و درک فرهنـگی کـه در اندیشـه خـود دارد، می‌توانـد در طـراحی و ارائـه یـک ترکیـب صحیـح از هم‌نشیـنی آرایه‌هـا، بـه آثـار زیبـا کمـک کنـد. آرایه‌هـای معمـاری ایـرانی زمانی‌کـه توسـط افـراد ناآشـنا بـه ایـن حـوزه طـراحی می‌شـوند، ملغمـه‌ای از عناصـر بی‌هویـت و بدترکیـب در کنـار هـم را تشـکیل می‌دهنـد کـه چشـم و دل هـر بیننـده‌ای را می‌آزارد.

سـاخت و ارائـه مـواد و مصالـح مـورد نیـاز مرمـت: در فراینـد حفاظـت و مرمـت آثـار تاریـخی- فرهنـگی، غیـر از مـواد بـومی، بـرخی مـواد و مصالـح خـاص مورد اسـتفاده قـرار می‌گیـرد کـه اغلـب وارداتی هسـتند. بـا اینکـه بیـش از ۵۰ سـال از فعالیـت علـمی مرمـت در کشـور می‌گـذرد، ایـن مـواد و مصالـح همچنـان از خـارج از ایـران تأمیـن می‌شـوند. درسـت اسـت کـه فنـاوری و پیش‌نیازهـا و در مـواردی حـتی توجیـه اقتصـادی بـرای تولیـد بـرخی از ایـن مـواد در ایـران وجـود نـدارد، امـا در مـواردی هـم دانـش و هـم مـواد اولیـه بـرای تولیـد بـرخی از ایـن محصـولات کـه اتفاقـاً پرکاربـرد هـم هسـتند و توجیـه اقتصـادی نیـز

دارنـد، وجـود دارد کـه بـه دلایـل مختلـف، از جملـه عـدم خودبـاوری، از نظـر دور مانده‌انـد. از جملـه‌ی ایـن مـواد و مصالـح می‌تـوان بـه دو مـاده پرکاربـرد، کاغـذ تیشـو و گـچ قالب‌گیـری اشـاره کـرد کـه سـالانه موجـب خـروج ارز بسیـار از کشـور و گـرانی روزافـزون آنهـا می‌شـود. ایـن درحـالی اسـت کـه بـرخی از ایـن مـواد، بـا تکیـه بـر تـوان علـمی و پژوهـشی متخصصـان مرمـت در کنـار متخصصان علـوم دیگـر، قابـل تولیـد هسـتند.

کسـب مهـارت و دریافـت درجه کارشـناسی رسـمی

دادگسـتری: وزارت دادگسـتری هـر چنـد سـال یک‌بـار فهرسـتی از مـدارک دانشـگاهی را منتشـر می‌کنـد کـه افراد دارای مـدرک موردنظـر بـا شـرکت در آزمـون ورودی و گذرانـدن دوره‌هـای تخصـصی موفـق بـه دریافـت درجـه کارشـناس رسـمی دادگسـتری می‌شـوند. رشـته مرمـت آثار تاریـخی نیـز یـکی از ایـن رشـته‌ها اسـت. افـراد دارای ایـن درجـه می‌توانـد در ازای بازدیـد و کارشـناسی کارهـای مرمـتی انجـام شـده و یـا کارشـناسی آثـار بـه منظـور بـررسی جعـل و اصـل بـودن و حـتی قیمت‌گـذاری آثـار، دسـتمزد دریافـت نمایـد.

جمع‌بندی

مرمـت مفهـومی عمیـق و وسیـع اسـت کـه بـا ابـزار هنر و فـن، عشـق بـه تاریـخ و فرهنـگ و اخلاق‌مـداری منجـر به اقـدام بـه حفـظ و احیـای آثـار تاریـخی می‌شـود. رشـته‌ایی کـه دانـش بـومی را بـا علـم روز ترکیـب می‌کنـد تـا اثـری بـه یـادگار مانـده از دوران گذشـته را بی‌کـم و کاسـت بـه آینـدگان منتقـل کنـد؛ بنابرایـن، اگـر بـرای تحصیـل در ایـن رشـته‌ی سراسـر عشـق برنامه‌ریـزی می‌کنیـد، بدانیـد کـه باوجوداینکـه بیـش ۵۰ سـال از ورود ایـن حرفـه بـه سـاختار علـمی و دانشـگاهی کشـور می‌گـذرد، آن‌طـور کـه بایـد حرفه‌منـد نشـده و زمینه‌هـای کاری و فعالیـت آن گسـترده، تثبیـت شـده بـه لحـاظ سـاختار اجتمـاعی و اقتصـادی مقبـول نیسـت. اسـت. چنانچـه بسیـاری از مـردم ایـن رشـته و توانـایی افـرادی کـه در ایـن زمینـه تحصیـل می‌کننـد را نمی‌شناسـند؛ بنابرایـن بـرای زنـده مانـدن ایـن رشـته و تـداوم فعالیـت آن در کشـور، لازم اسـت کـه دانش آموختـه‌گان ایـن رشـته.

– با عشق وارد این رشته شوند.

– وابستگی اقتصادی به این رشته نداشته باشند.

– تـوان و علاقمندی‌هـای خـود را بشناسـند و متناسـب بـا آن گرایـش خـود را انتخـاب کننـد.

– در دوران تحصیـل و بعـد از آن بـرای کسـب مهارت‌هـای افـزوده مرتبـط بـا تخصـص و علاقمنـدی خـود مرتبـط بـا آثـار تاریـخی تلاش کننـد.

– دانش تخصصی را به روز نگه‌دارند.

– در یک شاخه خاص مهارت ویژه کسب کنند.

– حوزه‌ها و زمینه‌های فعالیت خود را بشناسند.

– ارتبـاط خـود را بـه عنـوان دارنـده یـک تخصـص میان‌رشـته‌ای بـا سـایر رشـته‌های مرتبـط بـا میـراث فرهنـگی شناسـایی و برقـرار کننـد.

– بـرای معـرفی رشـته خـود و تعامـل بـا مـردم و نهادهـای دولـتی و خصـوصی متـولی حفاظـت و مالـک آثـار تاریـخی تلاش کننـد.

سپاسگزاری

در اینجـا بـر خـود لازم می‌دانـم از آقایـان و خانم‌هـا یاسـر حمـزوی، فرشـاد موذنی‌ریـزی، شـهرام رهبـر، محبوبـه قلیـچ خـانی، راشـد راهـداری، سـجاد پاک‌گوهـر، حامـد پورتـقی، مجیـد علـومی، مهـدی رازانی و اسـتاد عزیـزم ابراهیـم حیـدری کـه در جهـت‌دهی بـه مطالـب درج شـده در ایـن یادداشـت بـه مـن یـاری رسـاندند، تشـکر می‌نمایم.